

ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ АПН УКРАЇНИ

Свідоцтво про державну реєстрацію серія КВ № 5049
від 11 квітня 2001 р.

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2
(Додаток 1)

Засновано у 2001 році

Передплатний індекс 23823

ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

2007 р.

Київ – Рівне

Тематичний випуск

**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ:
МЕТОДОЛОГІЯ, ТЕОРІЯ,
ТЕХНОЛОГІЇ**

(2 том), 2007 р.

Тематичні рубрики випуску:

Філософія освіти як духовна парадигма модернізації ВНЗ України

Педагогіка вищої школи і навчальна дисципліна

Технологічний підхід (проектування інноваційних технологій навчання і виховання)

Інформаційні та інтерактивні технології у вищій освіті

Київ – Рівне

Рекомендовано до друку Рішенням Вченої ради Інституту вищої освіти України протокол № 5/3 від 21 травня 2007 р.

Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.2. – Рівне: РДГУ, 2007. – 211 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв’язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.

Головний редактор:

Віктор АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік АПН України, голова наглядової ради Інституту вищої освіти АПН України

Перший заступник головного редактора:

Володимир ЛУГОВИЙ, доктор педагогічних наук, професор, академік АПН України, директор інституту вищої освіти АПН України

Редакційна колегія:

Віталій БАБАК, доктор технічних наук, професор, ректор Національного авіаційного університету
Віль БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор, ректор Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна
Іван ВАКАРЧУК, доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Львівського національного університету імені І.Я.Франка
Микола ЄВТУХ, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар відділення Вищої школи АПН України, академік АПН України

Михайло ЗГУРОВСЬКИЙ, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національного технічного університету України „Київський політехнічний інститут”

Іван ЗЯЗЮН, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, директор Інституту професійної освіти АПН України

Василь КРЕМЕНЬ, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, президент АПН України

Микола МИХАЛЬЧЕНКО, доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України, президент Української академії політичних наук
Олекса ОНИЩЕНКО, доктор філософських наук, професор, академік-секретар НАН України, директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, академік НАН України

Ганна ОНКОВИЧ, доктор педагогічних наук, професор, завідувач відділу Інституту вищої освіти АПН України (заступник головного редактора)

Геннадій ПІВНЯК, доктор технічних наук, професор, академік НАН України, ректор Національної гірничої академії України
Віктор СКОПЕНКО, доктор хімічних наук, професор, академік НАН України, ректор Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка

Валерій СМОЛІЙ, доктор історичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту історії НАН України
Михайло СТЕПКО, кандидат фізико-математичних наук, професор, перший заступник директора Інституту вищої освіти АПН України

Петро ТАЛАНЧУК, доктор технічних наук, професор, академік АПН України, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини „Україна”

Василь ТАЦІЙ, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, ректор Української національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого

Юрій ШЕМШУЧЕНКО, доктор юридичних наук, професор, академік НАН України, директор Інституту держави і права НАН України

Микола ШКІЛЬ, доктор фізико-математичних наук, професор, академік АПН України

Редакційна колегія з напрямів:

педагогіки
- Надія БІБІК, Наталія ДЕМ’ЯНЕНКО, Леонід КАНЩЕНКО, Галина КОЗЛАКОВА, Олексій МОРОЗ, Тамара ЯЦЕНКО

психології
- Іван БЕХ, В’ячеслав КАЗМІРЕНКО, Сергій МАКСИМЕНКО, Віталій ТАТЕНКО, Юрій ТРОФИМОВ
філософії
- Петро ГНАТЕНКО, Леонід ГУБЕРСЬКИЙ, Анатолій КОНВЕРСЬКИЙ, Валентин КРИСАЧЕНКО, Володимир ЯРОШОВЕЦЬ

політології
- Микола ГОЛОВАТИЙ, Федір КИРИЛЮК, Віктор ПАЗЕНОК, Віталій СКУРАТІВСЬКИЙ
економічної теорії
- Віталій БОБРОВ, Володимир ЄВТУШЕВСЬКИЙ, Юрій НІКОЛЕНКО, Антон ФІЛІПЕНКО, Дмитро ЧЕРВАНЬОВ

Редакційна колегія випуску: Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Г.І., Малофій І.В., Уваркіна О.В., Дем’яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем’янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

За достовірність фактів, дат, назв і т.п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України. Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

Перехід на кредитно-модульну систему організації навчального процесу потребує змін у педагогічних технологіях і методичному забезпеченні навчальних дисциплін. Запровадження кредитно-модульної системи сприятиме підвищенню якості знань та умінь курсантів (студентів), слухачів, зробить військову освіту більш інтегрованою до європейських стандартів.

Науково-педагогічним працівникам необхідно забезпечити використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій та формування інформаційної культури курсантів (студентів), слухачів через нові форми організації навчальних занять у процесі нарощування парку ПЕОМ та програмного забезпечення навчання, розроблення і впровадження нового покоління підручників, навчальних посібників та засобів навчання, у тому числі в електронному вигляді; створювати умови для індивідуалізації навчання та ефективної самостійної роботи.

Міністерством освіти і науки України рекомендовано вищим навчальним закладам створити систему управління якістю вищої освіти, яка б передбачала рівну участь і відповідальність усіх учасників навчально-виховного процесу в реалізації стратегії якості вищої освіти.

Необхідно підвищити відповідальність викладачів за якість освітньої діяльності, а курсантів (студентів), слухачів за оволодіння знаннями, навичками, вміннями, що потрібні висококваліфікованим військовим фахівцям.

Зміни повинні торкнутися і системи управління військовою освітою. Необхідно вдосконалити організацію підвищення кваліфікації керівників системи військової освіти усіх рівнів, перейти від оперативного до програмно-целевого метода управління, створити систему моніторингу ефективності управлінських рішень щодо впливу на якість навчально-виховного процесу.

Отже, пріоритетними завданнями системи військової освіти в контексті європейської інтеграції вищої освіти України мають стати:

розроблення нової Концепції військової освіти та підвищення рівня підготовки військових фахівців з вищою освітою; якісне науково-методичного забезпечення кредитно-модульної системи організації навчального процесу в ВВНЗ; оновлення стандартів вищої освіти військових фахівців відповідно до нового Переліку напрямів і спеціальностей підготовки фахівців у вищих навчальних закладах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Степко М.Ф., Клименко Б.В., ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Болонський процес і навчання впродовж життя. – Харків, 2004. – С. 6-36.
2. Згуровський М.З. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. – К.: Вид-во НТУУ “КПІ”, 2004. – С. 18-23.
3. Тхоржевський І.В., Кортенко В.А. Проблемні питання євроінтеграції вищої освіти України та їх вплив на підготовку військових фахівців // Військова освіта. – 2004. – № 2 (14). – С. 82-94.
4. Васильєв О.М. Сучасні вимоги до професійної компетентності викладача вищого військового навчального закладу //Збірник “Кредитно-модульна технологія навчання та методичне забезпечення контролю якості успішності”. – Полтава, 2006. – С. 142-144.

Резюме. В статті розглядаються основні складові європейської моделі вищого освіти, сформованої на базі принципів Болонської декларації. Представлено підходи до модернізації системи військової освіти в контексті участі в Болонському процесі.

Summary. In the article the main components of European high education model, formed on the base of Bologna Declaration are under consideration. It is presented approaches of military education system modernization in the context of participation in the Bologna process.

УДК 378.14.011.31:93

І. Бондар

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ІСТОРІЇ ДО ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Резюме. Робота присвячена проблемі підготовки майбутніх вчителів історії до формування креативності старшокласників. Автор аналізує практику впровадження інноваційних технологій у навчальний процес вищої школи, виявляє особливості їх застосування у підготовці студентів до формування креативності учнів, виділяє складові цього процесу.

В умовах реформування середньої та вищої освіти в Україні, її входження до Європейського освітнього простору орієнтири навчально-виховного процесу спрямовуються на забезпечення розвитку особистості, здатності знаходити рішення у будь-яких ситуаціях та розкриття її творчого потенціалу як основи повноцінної реалізації у всіх сферах життєдіяльності.

Саме на це націлюють державні документи, що з'явилися за останнім часом [2, 6]. Вони окреслюють сучасні підходи до історичної освіти в Україні, одним із пріоритетних напрямків якої є формування в учнів мотивів і здатності до творчої діяльності. Такий підхід вимагає і серйозних змін у професійній підготовці

майбутніх вчителів, здатних забезпечити навчальний процес на рівні сучасних вимог. Як показує вітчизняний та зарубіжний педагогічний досвід, ключова роль в модернізації професійної педагогічної освіти належить новітнім навчальним технологіям, котрі спрямовані не лише на засвоєння відповідних обраному фаху знань та формуванню вмінь, але й здатності до творчого застосування їх у професійній діяльності. Найбільш продуктивними і перспективними є ті, котрі дозволяють організувати учбовий процес з врахуванням професійної спрямованості, а також з орієнтацією на особистість майбутнього педагога, його інтересів, нахилів та здібностей. Дослідженню даного кола питань присвячені роботи О.Абдуліної, В.Бондара, Н.Кичук, Н.Кондрашової, С.Сисоевої, Н.Хмель. Більшість авторів роблять наголос на необхідності творчого підходу до педагогічного процесу у вищій школі як головної ознаки якості підготовки майбутніх вчителів.

Проблеми творчості і креативності в широкому значенні не є новими. Означена проблема багатоаспектна і досліджується суміжними науками. У філософській, педагогічній та психологічній літературі приділяється багато уваги цій проблемі (М.Монтель, Г.Гегель, Я.Коменський, С.Русова, Д.Ельконін, І.Лернер, М.Данилов, М.Скаткін, Ю.Богоявленська, Я.Пономарьов, С.Сисоева та ін.). Проблема творчості та здатності до творчої діяльності піднімалася у працях, присвячених методиці навчання історії, але лише у зв'язку з дослідженням інших проблем: зростання пізнавального інтересу на уроках історії, розвитку історичного мислення на творчому рівні; формування умінь, які забезпечують набуття досвіду творчої діяльності (К.Баханов, В.Комаров, О.Пометун, О.Мокрогуз, Л.Борзова та ін.).

Однак, наукові дослідження, шкільна практика засвідчили, що безпосередньо формуванню креативності школярів приділяється недостатньо уваги. Означеними позиціями обумовлюється необхідність цілеспрямованої систематичної роботи з формування креативності школярів на уроках історії. Психолого-педагогічними дослідженнями доведено, що творчі (креативні) здібності людини особливо інтенсивно розвиваються у шкільному віці в процесі навчання [3]. Відтак розвиток творчої активності школярів вимагає впровадження у навчально-виховний процес таких освітніх технологій, що значною мірою забезпечують організацію навчальної діяльності учнів, за якої відбувається нагромадження досвіду пошукової і дослідницької діяльності; тренування у конструюванні, моделюванні; розвиток уяви, фантазії, творчості. Крім того, формування креативності доцільно здійснювати у старшому шкільному віці, коли творчі здібності людини розвиваються особливо інтенсивно, оскільки у саме у старшокласників виробляється активна життєва позиція, більш свідоме відношення до вибору майбутньої професії, до самовизначення та самоусвідомлення. В результаті зростає потреба в знаннях своїх здібностей і можливостей їх реалізації. Характерним для цього вікового періоду є зростання свідомості (усвідомлення навколишнього світу і відношення до нього). Формування особистості старшокласника обумовлене зростом самосвідомості, яка виражається в самооцінці, прагненні до самовдосконалення.

Зазначимо, що наразі існує дефіцит повноцінних наукових розвідок, які б стосувалися саме проблеми формування креативності старшокласників у процесі вивчення історії. Розрізнені статті в часописах відображають лише окремі аспекти цієї важливої проблеми. У методиці навчання історії не існує також і спеціальних праць, присвячених підготовці майбутніх вчителів до формування креативності. Це обумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета нашої статті полягає у визначенні особливостей застосування інноваційних технологій у навчальному процесі вищої школи та в окресленні шляхів, етапів, форм і засобів підготовки майбутніх вчителів історії, підготовці вчителів до формування креативності.

Психолого-педагогічні дослідження тлумачать креативність як сукупність властивостей особистості, що забезпечує її входження у творчий процес. Даний феномен характеризується здатністю визначати проблему, бачити шляхи її розв'язання, оригінальністю, можливістю відійти від шаблону, тобто здатністю до творчості, є умовою самореалізації особистості.

Як показують численні дослідження, креативність не є цілковито вродженою якістю, вона розвивається в процесі навчання і виховання в безпосередній активній діяльності завдяки цілеспрямованому педагогічному впливу. І для отримання позитивних результатів треба здійснювати пошук ефективних методик і психолого-педагогічних умов формування означеної якості у старшокласників.

Усе вище зазначене вказує на необхідність належної цілеспрямованої підготовки майбутніх вчителів до формування креативності старшокласників.

Теоретичний аналіз та практика роботи зі студентами засвідчує, що більшість проблем сучасного освітнього процесу у вищих навчальних закладах успішно вирішується на основі впровадження інноваційних технологій, котрі забезпечують внутрішню мотивацію пізнавальної діяльності студентів, надійне засвоєння учбових програм, успішну соціалізацію випускників, психологічний комфорт на заняттях. Освоєння та застосування інноваційних технологій створює таке освітнє середовище, у якому наявні всі умови для творчої самореалізації як студентів, так і викладачів, забезпечує умови самовизначення майбутніх вчителів у напрямку професійного розвитку.

Інноваційні технології стають сьогодні провідними у навчальному процесі у вищих навчальних закладах. З 90-х років ХХ століття у вітчизняній дидактиці почав використовуватися термін „інновація”. Під інноваціями у навчанні розуміють (у широкому значенні) процес створення, поширення нових засобів для розв'язку тих педагогічних проблем, які досі розв'язувалися по-іншому, а також результатів творчого пошуку оригінальних нестандартних розв'язань різноманітних педагогічних проблем: нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми і методи навчання, нестандартні підходи в управлінні (у вузькому значенні) [1].

Активне поширення ж технологій у гуманітарну сферу людської діяльності, в тому числі і в освіту, привело до появи у дидактиці терміну інноваційні технології, що на пряму пов'язано із намаганням вчителів, викладачів, методистів чітко планувати очікувані результати діяльності та орієнтуватися на їх досягнення з якомога меншими затратами інтелектуальних, часових, енергетичних ресурсів. Технології навчання включають в себе планування очікуваного результату, окремі інтерактивні методи і прийоми, що стимулюють процес пізнання та розумові і навчальні процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів [5].

Практика інноваційних технологій досить різноманітна, але найбільш впроваджуваним варіантом є той, що базується на проблемному навчанні, поєднанні фронтальних, групових та індивідуальних форм роботи. Важливою умовою є дотримання викладачем демократичного стилю спілкування, врахування думки студентів, прагнення до співпраці та співтворчості.

Інноваційні технології, що впроваджуються сьогодні, базуються на розвивальному та проблемному навчанні та включають в себе сукупність проблемних, частково-пошукових та дослідницьких методів навчання. Вибір технологій викладачами здійснюється суб'єктивно, він залежить від їх фахового рівня та ґрунтується на власному досвіді викладача, на розумінні ними завдань навчального процесу у вищій школі. Широко застосовуються методи проблемного викладу, проблемної ситуації, різних завдань та задач моделюючого характеру, тестів, учбових кросвордів, ділових ігор, дебатів, методи проектів тощо. Впровадження даних методів дозволяє розвивати мислення, ініціативу, стимулювати генералізацію ідей, значно активізують студентську аудиторію, що підвищує їх предметну та фахову підготовку. Розв'язуючи проблемні завдання студенти поступово набувають необхідних сучасному педагогу професійних знань, умінь та навичок, що є прерогативою переважно вузівських курсів методики. Аналіз теоретичних джерел та масової освітньої практики дозволяє нам виділити особливості застосування інноваційних технологій у викладанні методики історії, що полягають у створенні умов:

- мотивації навчальної діяльності студентів, установки на „включеність” студентів у навчальний процес, теоретичної та практичної спрямованості, значущості прогнозованих результатів;
- інтенсивної взаємодії учасників навчального процесу на рівні „викладач-студент”, „студент-студент”, „студент-група”, коли основним елементом навчання стає діалог;
- максимального наближення до реальної професійної діяльності;
- необхідності створення у навчальному процесі проблемних ситуацій, що підвищують інтерес до предметів та, що особливо цінно, мотивацію ставлення до майбутньої професії, до набуття досвіду творчої діяльності;
- широкого застосування інтерактивних методик.

Основним різновидом навчання методики викладання історії є комунікативно-діалогове, тобто побудоване на діалозі, що є основним елементом роботи зі студентами. Слід відзначити важливість самостійної індивідуальної та групової роботи студентів з предмету та здійснення ними творчо-пошукової та дослідницької діяльності. Під час практичних та лабораторних занять важливим є розподіл між членами групи функцій для широкого і якісного виконання комплексних завдань. З метою поглиблення і розширення теоретичних знань з певної теми та формування професійних вмінь застосовуються різноманітні навчальні ситуації, під час яких студенти вдосконалюють навички групової роботи і вміння працювати з різноманітними джерелами інформації. Для підвищення зацікавленості необхідно надати заняттям характеру своєрідного змагання (вирізняти студентів за швидке та якісне виконання різноманітних завдань тощо).

Для успішного досягнення мети курсу необхідне широке використання у семінарських та лабораторних заняттях інтерактивних методів навчання. На початку заняття з метою актуалізації опорних знань студентів доцільно використовувати „мозковий штурм”, розгляд казусів (реальних випадків, ситуацій з педагогічної практики), „делегування повноважень”. Далі вирішується завдання мотивації потреби у вивченні нового способу дії шляхом проблемних ситуацій, роботи у малих групах. Етап формування необхідних умінь доцільно проводити, використовуючи моделювання, рольові ігри, імітації, консалтинг, взаємонавчання, дебати. Необхідно передбачити творче перенесення набутих знань і умінь у нові умови шляхом методу проектів, педагогічних етюдів, есе, портфоліо, презентації тощо. Такий підхід є особливо цінним при вивченні проблем формування креативності старшокласників.

Шляхом теоретичних та емпіричних досліджень виявлено, що найбільшій результативності у формуванні креативності можна досягти завдяки послідовній систематичній роботі вчителя, що полягає у структуруванні інформаційного компоненту і розробці системи творчих завдань, які, на наш погляд, мають проводитися у певній системі, модифікуватися в залежності від рівня підготовки класу та складності навчального змісту; підготовці „вихідних даних” для проведення творчо-пошукової діяльності школярів; окресленні методів, прийомів та засобів організації діяльності учнів; визначенні критеріїв оцінювання результатів розв'язку творчих завдань та презентації навчальних досягнень. Необхідною умовою формування креативності є мотивація діяльності школярів. Вона забезпечує посилення пізнавального інтересу, зосередження на готовності до активного пошуку, потребу в самореалізації, прагненні успіху.

Таким чином, основними методичними засадами успішного формування креативності на уроках історії ми вважаємо роботу вчителя, яка містить окреслення кола джерел, розробку системи творчих завдань, створення атмосфери емоційного занурення у діяльність, моделювання ситуацій відкриття, застосування різноманітних методів і передусім активних, створення на уроці максимально демократичної атмосфери. Вище зазначене

дозволяє нам акцентувати на тому, що підготовка майбутніх вчителів до формування креативності є надзвичайно важливою. Ми вважаємо складовими такої підготовки є:

- набуття теоретичних знань про креативність як особливу якість і характеристику особистості, що здатна до творчої діяльності, шляхи і засоби формування даної якості в учнів;
- формування вміння організувати творчу діяльність учнів;
- формування готовності майбутніх вчителів до педагогічної творчості, творчого вирішення професійних проблем;
- формування здатності до самоосвіти;
- широке ознайомлення студентів із теорією і практикою інноваційних технологій, що спрямовують освітній процес на стимулювання конструктивно-критичного та творчого мислення.

Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми, а передбачає необхідність подальших наукових пошуків. Перспективним ми вважаємо подальшу розробку складових підготовки вчителя до формування креативності учнів, конкретизацію шляхів, технічне та дидактичне забезпечення даного процесу.

Література

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі: Монографія. – Запоріжжя: Просвіта, 2004. – 328 с.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти // Освіта України. – 2004. – № 5. – С. 4.
3. Лернер И.Я. Развитие мышления учащихся в процессе обучения истории: Пособие для учителей. – М.: Просвещение, 1982.
4. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, та ін. – К.: Видавництво А.С.К., 2003.
5. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод.посібн./ О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. За ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
6. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Історія України. Всесвітня історія 5-12 класи. – К.: Перун, 2005.

Резюме. *Робота посвячена проблеме подготовки будущих учителей истории к формированию креативности старшеклассников. Автор анализирует практику инновационных технологий в учебном процессе высшей школы, определяет особенности их применения для подготовки студентов к формированию креативности учащихся, выделяет составные этого процесса.*

Summary. *The article deals with the problem of training of future History teachers in formation of senior students creativity. The author analyses the introduction of innovational technology to the educational process in higher school, shows the peculiarities of its use in training of students in formation of pupils creativity and distinguishes the constituents of this process.*

УДК 37.001.76

Р.І. Бужикова

ПОНЯТТЯ “ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ” В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ ТА ПРАКТИЦІ

Резюме. *У статті розглядається сутність поняття „педагогічна технологія” в педагогічній науці та практиці.*

Динамізм глобальних змін у світі, перетворення, що відбуваються в суспільстві в цілому, потребують істотних змін у системі освіти, принципах її організації, формах і методах навчально-виховного процесу, розробки педагогічних технологій навчання та виховання.

Перш за все, з’ясуємо зміст поняття “педагогічна технологія”.

Поняття “педагогічна технологія” виникло досить давно, але остаточне визначення, яке б задовольнило усіх, досі не існує. У перекладі з грецької “технологія” – це сукупність способів переробки матеріалів, виготовлення виробів і процеси, що супроводять ці види робіт [12]. Ще Я.А. Коменський [7] писав про пошук досконалого методу, за яким усе навчання піде уперед не менш чітко, ніж іде годинник з правильно урівноваженими вагами. Такий метод великий дидакт порівнював з автоматом, на який приємно і радісно дивитися, бо він працює з такою правильністю, якої тільки й може досягти в подібному випадку вмілий інструмент.

Останнім часом це поняття дедалі більше поширюється в науці й освіті. Його варіанти – „педагогічна технологія”, „технологія навчання”, „освітні технології”, „технології в навчанні”, „технології в освіті” – широко використовуються в психолого-педагогічній літературі і мають понад 300 формулювань, залежно від того, як автори уявляють структуру і компоненти освітнього процесу. Аналіз еволюції поняття „педагогічна технологія” дає змогу прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Трансформація терміна – від „технології в навчанні” до „технології освіти”, а потім до „педагогічної технології” – відповідає зміні його змісту, що охоплює, відповідно, визначені періоди.

Протягом ХХ ст. було чимало спроб технологізувати навчальний процес. Радянська педагогіка, оцінюючи буржуазну з класових позицій, вдавалася до аналізу педагогічних технологій, як правило, у зв’язку з критикою зарубіжних освітніх систем.

ЗМІСТ

Секція 1**ФІЛОСОФІЯ ОСВІТИ ЯК ДУХОВНА ПАРАДИГМА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВНЗ УКРАЇНИ**

<i>Похресник А.К.</i> До проблеми визначеності цілей і педагогіки сектору ВНЗ I-II рівнів акредитації	4
<i>Поляк О.В.</i> „Трава і асфальт” або еволюція соціологічної думки на теренах Радянського Союзу	7
<i>Пешко С.Є.</i> Вирішення екологічних проблем: аксіологічний аспект	10
<i>Невмержицька О.О.</i> Тенденції модернізації системи вищої освіти в умовах демократичної трансформації українського суспільства	14
<i>Луговська О.В.</i> Вплив цінностей громадянського суспільства на формування особистості.....	17
<i>Лесик Г.В.</i> Етнокоріння як передумова гуманізації освіти XXI століття.....	20
<i>Кулик О.М.</i> Освітньо-філософські ідеї українських громадських діячів та просвітян кінця XIX – початку XX ст.	22
<i>Львіна В.Ю.</i> Реформи освіти в Україні - філософські аспекти й досвід розвитку бізнес-освіти в Сполучених Штатах Америки	26
<i>Временко М.В.</i> Історико-філософські засади гендерного виховання	28
<i>Вербець В.В., Фарина Н.П.</i> Проблеми ескалації та регуляції конфліктного потенціалу студентської молоді	31

Секція 2**ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ ЯК НАУКА І НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА**

<i>Яцук І.П.</i> Проектування виховної системи вищого навчального педагогічного закладу: сутність, структура, основи функціонування	35
<i>Хільковець В.У.</i> Наука в практиці роботи школи	38
<i>Федорова Н.В.</i> Особливості використання гумору в педагогічному процесі університету	40
<i>Тарутіна З.С.</i> Труднощі формування визначальних рис моделі „Ідеального випускника” ВНЗ XXI століття	44
<i>Снічук О.А.</i> Роль творчого компоненту у процесі вивчення іноземної мови студентами вищих навчальних закладів	47
<i>Сорока Л.П.</i> Актуальність педагогічних поглядів Івана Франка в контексті модернізації національної системи вищої освіти	49
<i>Смірнова Г.В.</i> Науково-організаційні основи методичної роботи у ВНЗ України.....	51
<i>Севастьянов В.В.</i> Проблеми інтеграції фундаментальної і професійної підготовки у вищій школі	56
<i>Приходько Ю.І.</i> Особистісно-орієнтована самостійна робота як засіб управління самоосвітою	58
<i>Перець О.</i> Формування професійної компетентності майбутнього вчителя у процесі викладання дисципліни „Вища освіта України та Болонський процес”.....	62
<i>Нечипорук Л.І.</i> Ноосферний підхід до формування цивілізаційної компетенції студентів вищого навчального закладу.....	65
<i>Мединська Н.М.</i> Текстоцентричний підхід у професійній підготовці майбутнього вчителя-словесника	67
<i>Мороз Л.В., Борицький В.І.</i> Психолінгвістичні механізми письма при вивченні іноземної мови студентами ВНЗ	70
<i>Кравченко І.М.</i> Курс „Педагогіка” в учительських інститутах України (поч. XX ст.)	73
<i>Карачун В.</i> Словники для вищої школи	77
<i>Ковальчук Л.</i> Система формування професійно-пізнавальних інтересів у майбутніх учителів початкової школи	81
<i>Заболотська О.О.</i> Формування педагогічної культури та творчості майбутніх вчителів іноземних мов	83
<i>Герасименко Т.</i> Інноваційні аспекти дошлюбної підготовки студентської молоді.....	88
<i>Биденко Л.В.</i> Мовленнєва компетенція студента-нефілолога: причини низького рівня її сформованості.....	92
<i>Безкоровайна О.В.</i> Виховання особистісного самоствердження в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя.....	96
<i>Бандура Р.Р.</i> Роль вузівського спецкурсу „Новітні технології навчання” у підготовці майбутнього вчителя до інноваційної діяльності в загальноосвітній школі	98

Секція 3**ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД В ОСВІТІ****(Проектування інноваційних технологій навчання і виховання)**

<i>Яковенко–Глушенкова С.В.</i> Підготовка вчителів до формування моральної норми як базового елемента навичок культури поведінки учнів	100
<i>Филипчук М.С.</i> Становлення та розвиток методики роботи з естрадними оркестрами.....	102
<i>Савінова Н.С.</i> Технологічний підхід у підготовці майбутнього педагога до особистісно орієнтованого виховання учнівської молоді.....	106

<i>Орленко Н.</i> Дидактичні умови формування загальної фізичної підготовки майбутніх авіаційних фахівців	108
<i>Мусяця Л.Л.</i> Творча робота над задачами	113
<i>Литвиненко С.А.</i> Вивчення якості підготовки майбутніх учителів початкових класів у контексті реалізації принципів Болонського процесу	115
<i>Козлакова Г.О., Слободянюк А.А.</i> Стратегічні напрями розвитку психолого-педагогічної освіти у технічних університетах	118
<i>Кизима Р.А.</i> Кредитно-модульна система організації навчального процесу як необхідна умова мобільності та конкурентоспроможності випускників вищої школи	121
<i>Зубрицька О.М.</i> Об'єктивні і суб'єктивні показники якості середньої і вищої освіти: зарубіжний досвід	124
<i>Ісаєнко С.А.</i> Формування професійної культури студента як актуальна проблема сучасної педагогічної науки	127
<i>Зінченко Т.В.</i> Інновації у системі освіти Австрії як приклад європейських підходів до забезпечення якості освіти	132
<i>Добрідень А.В.</i> Проблема формування навичок самоосвітньої діяльності у практичній роботі школи	135
<i>Веремчук А.</i> Інноваційні технології реалізації навчального процесу у ВНЗ	139
<i>Васильєв О.М.</i> Актуальні питання розвитку військової освіти в контексті Болонського процесу	143
<i>Бондар І.</i> Інноваційні технології у підготовці майбутніх вчителів історії до формування креативності старшокласників	147
<i>Бужикова Р.І.</i> Поняття “педагогічна технологія” в педагогічній науці та практиці	150
<i>Бойко Г.М., Калайда І.С.</i> Врахування відхилень рухового розвитку в процесі початкового навчання технічних прийомів у настільному тенісі	153
<i>Бобренко Р.</i> Освітні засоби використання образотворчих мистецтв у забезпеченні культурознавчої компетентності майбутнього редактора широкого профілю	156
<i>Грицай Н.Б.</i> Ефективність технології підготовки майбутніх учителів до проведення позакласної роботи з біології	159
<i>Мищенко О.</i> Формування громадянської відповідальності у старшокласників на основі завдань сучасного навчання	162

Секція 4

ІНФОРМАЦІЙНІ ТА ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ

<i>Бужиков Р.П.</i> Психолого-педагогічні особливості навчання іноземної мови майбутніх економістів	167
<i>Білоусова Л.І., Колгатін О.Г., Колгатіна Л.С.</i> Інформаційні технології статистичної обробки даних у педагогічному університеті	169
<i>Бородкіна І.Л.</i> Використання тестових опитувань при навчанні комп'ютерним технологіям студентів непрофільних спеціальностей	174
<i>Григорчук Т.В.</i> Ризики в забезпеченні якості дистанційного навчання та способи їх усунення	176
<i>Григорчук І.С.</i> Комп'ютерні інноваційні технології як засіб активізації процесу формування життєвих перспектив педагога-музиканта	182
<i>Бульвінська О.І.</i> Вплив інформаційного суспільства на цивілізаційне самовизначення студентської молоді	185
<i>Максимчук Б.А.</i> Підготовка до організації спортивно-масової роботи майбутніх учителів початкових класів як педагогічна проблема	187
<i>Лещенко Г.П.</i> Інтерактивні технології навчання української мови як засіб формування комунікативної компетенції	190
<i>Коваленко О.</i> Креативні технології у процесі формування культури професійного спілкування майбутніх авіадиспетчерів	193
<i>Ярошенко А.О.</i> Впровадження інформаційних технологій в навчальний процес у вищих навчальних закладах	196
<i>Носач І.В.</i> Методичні підходи до впровадження інтегративних фахових дисциплін в систему „коледж – ВНЗ”	199
<i>Парховнюк Г.</i> Підготовка майбутнього вчителя інформатики до використання інформаційно-комп'ютерних технологій у профорієнтаційній діяльності із старшокласниками	204
<i>Відомості про авторів</i>	208

Наукове видання

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ № 2 **(додаток 1)**

Тематичний випуск **Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології** **Том 2**

Редакційна колегія випуску:

Андрущенко В.П., Луговий В.І., Постоловський Р.М., Павелків Р.В., Степко М.Ф., Левшин М.М., Сілков В.В., Євтух М.Б., Маноха І.П., Невмержицький О.А., Михальченко М.І., Волинка Г.І., Поніманська Т.І., Малофіїк І.В., Уваркіна О.В., Дем'яненко Н.М., Корольов Б.І., Онкович Г.В., Козлакова Г.О., Корсак К.В., Бобров В.Я., Дем'янюк Т.Д., Лутай В.С.

Відповідальний редактор випуску: Левшин М.М.

Комп'ютерна верстка: Кравчук В.Ю.

Комп'ютерний макет: Кравчук В.Ю.

Підписано до друку 21.05.2007 р. Формат 60x84 1/8. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Друк ізографічний. Ум. друк арк. 25,95. Замовлення № 28/1. Наклад 300.

Адреса редакції: 01014 м. Київ - 14, вул. Бастіонна, 9. Інститут вищої освіти АПН України.
Тел.: 286-68-04, 286-63-68
33028 м.Рівне, вул.Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
редакційно-видавничого відділу
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел.26-48-83

В – 55 Вища освіта України №2 (додаток 1). Тематичний випуск „Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології”. – Т.2. – Рівне: РДГУ, 2007. – 211 с.

У тематичному випуску часопису „Вища освіта України” вміщені наукові статті фахівців з питань методології, теорії та технологій педагогіки вищої школи.

Співвідношення філософії освіти та педагогіки вищої школи, напрямки уточнення предмету, обґрунтування змісту, виокремлення інноваційних чинників її розвитку; конструювання моделей „ідеального випускника” та „ідеального викладача” вищих навчальних закладів; результати досліджень по реалізації технологічного підходу у вищій освіті та надання їй особистісно-зорієнтованої спрямованості – ось далеко не повний спектр проблем та питань, до висвітлення та спроби розв'язання яких звертаються автори випуску.

Особлива увага загострюється обґрунтуванню філософії освіти як духовній парадигмі модернізації вищих навчальних закладів, методологічній основі педагогіки вищої школи.

Публікації тематичного збірника адресовані науковцям, дослідникам психолого-педагогічних та управлінських проблем розвитку освітньої справи в Україні та за її межами.